

I per completar aquests catàlegs, ens ofereixen un estudi comparatiu dels usos d'aquestes plantes en altres territoris de l'àrea mediterrània, amb una reflexió sobre quin és l'ús científic que se'n pot fer, i un interessant capítol sobre l'origen i varietat dels noms populars de les plantes.

Si hi afegim l'extensa bibliografia, el recull gràfic en color de les espècies més importants i els tres annexos que faciliten la utilització del llibre, podem acabar dient que aquest llibre pot servir a qui el llegeixi, tal com desitgen els seus autors, «per treure'n profit personal i reactivar la cadena de transmissió secular d'aquests coneixements».

Montse Manén

Retrat d'un alcalde legendari

BARNADAS, JOAN.

Joan Deu i Ros. Una biografia política.

Ajuntament d'Olot.
Olot, 2001.

L'Ajuntament d'Olot ha iniciat la col·lecció Nova Biblioteca Olotina amb un assaig que pretén fer justícia a la figura de Joan Deu i Ros, alcalde de la ciutat entre el 1869 i el 1874 i, per tant, el primer alcalde d'Olot que va ser elegit per sufragi universal (tot i que aquell avanç va significar només que poguessin

Joan
Deu i Ros
*una biografia
política*

JOAN BARNADAS
I PUIGFERRER

I
Nova
Biblioteca
Olotina

votar els homes majors de 25 anys). L'autor del llibre és Joan Barnadas i Puigferrer, exregidor per ERC que es confessa atret per aquell personatge, a qui els detractors i els incondicionals han elevat a la categoria de llegenda. La feina de Barnadas ha consistit, precisament, a separar el gra de la palla i mostrar Joan Deu a força de dades al més objectives possible. El resultat és un estudi molt ben documentat que possiblement decebrà els que esperin un llibre estrictament divulgador, ja que la imprescindible incorporació de citacions i la *necessària concreció* —sovint feixuga— per descriure la societat de l'època fan que aquesta biografia sigui, sobretot, el referent bibliogràfic per als estudiosos de Deu i l'Olot d'aquell període tan complex des del punt de vista social.

Joan Deu (1835-1919) va néixer en el si d'una família benestant. Barnadas afirma que, tot i que va comptar amb les simpaties

del proletariat, no va deixar de ser en cap moment un burgès. Si bé va demostrar un ideari avançat, va restar sempre allunyat dels moviments anarquista i socialista. «Sempre va formar part del sistema», resumeix l'autor. I no obstant això, ha arrossegat la fama de «menjacapellans», atada probablement perquè, en el terreny dels fets, Deu va ser un home liberal i progressista (per tant, enfrontat amb els interessos de l'Església) i defensor del federalisme. Barnadas es veu obligat en algun moment a negar certes etiquetes que es van penjar al personatge, com la de maçó. Certifica, en canvi, que va participar a la revolució del setembre del 1868 (La Gloriosa) i a la insurrecció del 1869 (en fracassar la qual es va haver d'exiliar), i que va prendre les armes durant la Tercera Carlinada.

Al marge de les qüestions polítiques, Barnadas incideix en la tasca de govern municipal. Durant els anys que Deu va ser alcalde —el primer elegit per sufragi universal— va fundar el *cos de bombers local* i va *haver d'organitzar la ciutat per defensar-se dels atacs de les tropes carlines*. Va ser sota el seu mandat que van entrar a formar part del consistori, per primer cop, dos regidors provinents de la classe obrera.

El treball de Barnadas omple per fi un buit de la memòria que Olot no es podia permetre.

Ramon Esteban

L'última aproximació al segle XVIII olotí

PUIG I REIXACIL, Miquel.

El segle XVIII.

Ajuntament d'Olot
(edicions municipals)
i Diputació de Girona.

Quaderns d'Història d'Olot, núm. 5.
Olot, 2002.

Aquesta primavera ha aparegut el número 5 dels Quaderns d'Història d'Olot, dedicat al segle XVIII olotí. Aquest text, forçosament breu per les característiques de la col·lecció, presenta al lector amb rigor, documentació i amenitat l'esdevenir d'aquest segle, i no està només dirigit a un públic especialista, sinó a un ampli sector del públic no especialitzat però desitjós de conèixer el passat propi.

S'estructura en 38 capítols, la majoria de dues pàgines —el que fa la lectura àgil i fàcil— i amb plànols, textos documentals, fotografies, etc. que ajuden a una millor comprensió del text. Aquests capítols estan *encapçalats per una presentació* que orienta sobre el contingut i la intenció de l'obra, i a continuació hi ha una cronologia que situa, abans d'iniciar la lectura, els esdeveniments de diversa índole esdevinguts al llarg del segle.

La història del segle XVIII està estructurada en tres grans apartats. En el primer, que comprèn les quatre primeres dècades del segle,

es caracteritza el moment que vivia la ciutat de creixement demogràfic, expansió urbanística, consolidació de les manufactures tradicionals i de l'autoritat reial. Aquest últim tret és remarcable, ja que la vila d'Olot estava subjecta a la jurisdicció reial però, encara, també a la senyorial, exercida per l'abat de Ripoll.

El segon apartat abasta els anys centrals, definits per l'autor com de transició «en el sentit positiu del terme», amb les grans obres en les esglésies del Tura i de Sant Esteve.

Finalment, el tercer apartat s'ocupa de l'expansió de la manufactura del cotó i les tècniques que hi anaven aparellades, que oferien importants possibilitats a la vila, per bé que no es pogueren aprofitar com cal, tant per les males comunicacions (ja) com pel moment polític i bèl·lic que clogué el segle.

Un dels atractius d'aquesta obra és la referència periòdica a la vida quotidiana, al costat dels aspectes més tradicionals en els llibres d'aquesta temàtica com són els polítics i econòmics. El llibre ofereix un quadre ben viu de la vida de la vila i dels seus habitants, no només en les seves relacions amb el poder, sinó també en la seva religiositat, esbarjo, és a dir, tot allò que veritablement configura la vida quotidiana de la majoria de la gent.

És una eina molt útil i esperada, atès que s'havien publicat diversos monogràfics del segle XVIII a la vila però faltava un estudi de conjunt en què, amb el rigor exigít a una obra d'aquest tipus, participessin a parts iguals l'exigència científica i l'afany de divulgació.

L'autor, Miquel Puig, llicenciat en història i professor d'ensenyament secundari, té una bibliografia extensa i a bastament coneguda, en bona part orientada a l'estudi del segle XVIII olotí, apareguda majoritàriament en les publicacions periòdiques de les institucions d'àmbit històric comarcal.

M. Assumpció Arnau

La filla de l'última bruixa de Cadaqués

MASANÉS, Cristina.
Lídia de Cadaqués.
Crònica d'un deliri.
 Quaderns Crema.
 Barcelona, 2001. 206 pàgines.

Molt acurat assaig biogràfic de Lídia Noguera Sabà, la filla de l'última bruixa de Cadaqués, Dolors Sabà o *la Sabana*, cognom feminitzat que prenién les dones d'aquest poble mariner, que potser a molts ens ha servit per descobrir la font d'inspiració del pintor Salvador Dalí en l'elaboració del seu mètode paranoicocrític. Lídia Noguera va néixer el

1866 i es maridà amb un pescador que més tard es va suïcidar, potser per la incapacitat de suportar les desventures familiars; amb ell va tenir dos fills, que el 1934 van ser tancats al centre psiquiàtric de Salt pels seus desvaris sobre un suposat descobriment d'unes mines de radi al cap de Creus.

La dona del pescador *Nando Costa*, que poques vegades havia sortit de Cadaqués, va veure l'estiu del 1904 com la seva vida canviava. Per recomanació del poeta Víctor Rahola, el jove Eugeni d'Ors es va allotjar un mes a casa de la Lídia. Des d'aquell estiu i durant trenta-cinc anys, la peixatera va esperar el retorn de l'escriptor, amb el qual inicià un carteig, mai correspost, arran de l'inici de la seva patologia delirant que la feia creure's que era Teresa, *la Ben Plantada*, protagonista del *Glosari* que aquest ideòleg del noucentisme començà a publicar a

La Veu de Catalunya amb el pseudònim de Xènius. D'Ors mai no la contestà, però el poeta Eduard Marquina, la seva dona, Mercè Pichot, i Dalí van acordar relatar la seva vida, encara que només el primer i de manera pòstuma va publicar *La verdadera historia de Lidia de Cadaqués* (1954).

Amiga sempre de Dalí, Lídia Noguera intercedí amb el seu pare notari quan el jove pintor convidà la seva enamorada, Gala, a conèixer la família, i l'estiu de 1930 li va vendre una barraca de pescadors a la cala de Portlligat, ja que no foren convidats a instal·lar-se a la casa familiar dels Llané. El primer quadre surrealista de Dalí porta per títol una frase feta d'ella, «La mel és més dolça que la sang». També conegué Federico García Lorca, el qual conservava una fotografia d'ella a la seva casa de Granada i s'hi referia com «el Quixot del Mediterrani». La Lídia de Cadaqués morí el 1946 a l'asil Gomis d'Agullana, i des del 1989 una làpida escrita per D'Ors i pagada per Dalí cobreix la seva tomba.

A part de ser una gran cuinera i bona comerciant, algun encant més devia tenir per captivar l'atenció i comprensió d'alguns dels artistes que la tractaren. Josep Pla, però, mai li va apreciar cap talent, i més aviat la feia grotesca.

Erika Serna i Coba